

Előfizetési feltételek
helyben házhoz hord
va vagy vidékre postán
küldve
Egész évre 6 ft — kr
Fél évre 3 ft — kr
Negyedévre 1 ft 50 kr

Hirdetések díja:

□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Helyedj 30 kr.

Nyitlár sora 20 kr.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői iroda

Kiadóhivatal:
Nagyenyedi Könyv-
nyomda és Papírár-
gyár Részvénytársaság
Főter 38. szám alatt,
hova egy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
nagytésen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

A test.

(+) Tornakerületekről, valljuk meg őszintén, a szakembereken kívül vajmi keveset tudunk. A nagy közönség a maga boldog felületességével nézi a világot: mit neki életkérdések, ha nem az ő élete van kérdésben; mit neki ideális szempontok vagy praktikus haszon, ha nem az ő foglalkozásköre nyújtja; mit neki a jövő nemzedékének edzett életereje, mikor ő maga a mámorító jelennek élvezeteit mohón szüresöli?

Igen: manapság, a test kultuszának legfényesebb napjaiban, mikor a bankettek járványa dühöng, a női divat hazug szabása, duzzadt ruhájai a test tultengését hirdetik, az illatszerekkel és (helyesebben: visszaéles) az érzékeknek tömjénez, operaházunknak az egyetlen pénztári sikert egy ballet, azaz odomok kiállítására szerezte, a hírlapelárusítás pedig a nyers „passer par là” teleplezésének köszönheti legmagasabb rekordját — manapság a test eszményibb fogalmakörével, nevelésével, szebb képességeinek kifejtésével, brutális hatalmának elnyomásával a nép nem törődik. „Amit megettünk, azt a világ nem látja”, mondja a szegényebb sorsu ember, s megfosztja testét a célszerű, erőt adó

tápláléktól; kikötözik a város szélére, személtérakó helyen, megmetyekezett talajra épített czipra házakba, csak hogy eldicsekedjék „szép lakásával”, nem törődve azzal, hogy a nedvesfalú épület a görvély mérget oltja be gyermekei zsenge testébe; és vétkes gyönyörrel tűri, hogy a nagy városok utcái eleven kirakatokkal lázba borítsák a testet és idő előtt elsorvasszák.

Mintha nem az emberanyag volna a legbecsebb! mintha a mai nemzedék valami drágábbat, méltóbbat, nemesebbet hagyhatna hátra, mint a maga megújodását magzataiban! Mintha Faust módjára Homunculuszt állíthatnánk elő görebben és állandó villamfényárammal önthetők körül, mint a mesterségesen tenyésztett növényzetet... Könnyebb is ez, mint embert nevelni.

Homunculus törpe maradt és rövid életű; az állandó fénynek kitett, az éjjeli pihenés nélküli növények pedig egyoldalúan fejlődnek, kikelnek formájukból és megtagadják üde színüket. A szervezetet gondozni, nevelni kell; eberen kell örködni fölötte, ismerni kell szükségleteit, fejlődésének minimális és maximális határait, valamint akadályait. Sőt többet: tudni kell,

hogy az iskolában elkülönítettnek tanult test és lélek, kedély és szellem, hangulat és szenvedély stb. ép úgy üres fogalmak, mint amit az ujjperc, végtag, törzs elnevezések alatt értünk stb. Aki szivtágulásban szenved; annak nemcsak a szíve beteg; annak a szervezete a sziv szomszédságában is meg van támadva, ahová a kitaguló izomszövet terjeszkedése nyomást, fájdalmat okoz. Külön a szívvel nem lehet úgy elbánni, mint ahogyan az asztalfiát kihuzhatni; ép úgy külön a test és külön a lélek nem tekinthető, lélek nélkül a test nem ember többé, hanem holt tetem; testi dispoziciók nélkül pedig lelki élet nem képzelhető. A sántának más a lelkülete, más tapasztalatai és fogalmai vannak a szerelemről vagy az önzetlenségről, mint a külső előnyökkel ékes, önérzetében túlzó ficsurnak; de a gerinczén vagy fellában kívül is van tagjaiban rendellenesség. Ismét igaz van a közmondásnak, hogy a baj nem jár egyedül. És mekkora baj az, hogy Magyarország a testi nevelés terén annyira hátramaradt! mekkora visszahatással van ez a lelki, a szellemi élet átlagára!

A józan, bölcs cél mindenestre az egyenletes képzés: a test erejének, ki-

TÁRCSA.

Stockholm.

— A kiállítás alkalmából. —

A kiállítások hasonlatosak a zsurokhoz. A modern ember, aki a nyári hónapokat arra használja, hogy látogatásokat tegyen a szomszédba vagy meg messzebbre, a sok ország között nem igen tudna választani s így is csak egy-két várost látogatván meg, nem ismerne meg az egész országot. A kiállítások, melyek nélkül most már egy esztendő se telhetik el, az illető városra terelik a figyelmet: ide tessék jönni, ma fogadó napunk van, kicsinosítottuk magunkat, készüldünk az idegenek ellátására, s az egész ország látmivalóját egybegyűjtöttük. A nagyközönség, mely nagyon szívesen indul a színes plakátok után, hamarosan enged a meghívásnak s elmegy a „zsurok”-ra.

Tavaly nálunk volt a fogadó nap. (Meg is látszik a mai bágyadtságon a tegnapi hűhó!) Az idén a svéd főváros, Stockholm, lesz a nyári utazók és professionátus kiállítás-látogatók czelpontja. Nehány nap múlva a világsajtók képviselői is egybegyűlnek a Moelar partján s így Stockholm ma kétségtelenül a „legaktuálisabb” városa Európának.

A kiállításról nem fogunk most szólni. Majd később lesz alkalom arról beszélni. A várost azonban a mi geographiában szenvedő közönségünknek nem lesz kár bemutatni.

Nincs talán város, melynek fekvése oly különös és varatlan benyomást gyakorolna, mint a svéd főváros. Akár hajón, akár vasúton közeljünk feléje, a meglepetés ugyanaz. A Balti-tengerből jövő steamer utasai elragadtatva haladnak át a Gothland kanálisain, megbámulják a sziklás vizeses tájakat, a föl-fölbukkanó viruló legelőket, egészen elmerülnek a civilizáció romboló kezétől száraz vidék vadregényes szépségeibe, midőn egyszerre egy fordulónál egész más világ tárul szemünk elé. Egyszerre Stockholm kellős közepében vagyunk. Szemben a királyi palota, jobbról-balról nyüzsgő, elevenforgalmu rakpartok, a sugar zöld fenyők helyett lobogós árbozterdők közt haladunk s az erdei rigó füttye helyett a gőzgépek sipja rikolt bele a tiszta északi égbolt kékségében is. A vasut is, mint valami panorámaó, egy percz alatt az erdő csendjéből a nyüzsgő város szívében terem. Mély szakadékok, vizesések, tengeröblök felett épített merész-ívvű hidakon röpíti át az utast, midőn egyszerre fordul a pálya s a gép

befut az üvegfedeles, villamfenes ragyogó pályaudvarba.

Valóban elcsodálkozunk, hogy fejlődhetett ezen a terrenumon egy olyan modern főváros, mint Stockholm. „Mikor az Ur elválasztotta a vizeket a szárazföldtől, mirelünk megfeledezett.” Ezt felelik a beenszülöttek a csodálkozó idegennek. S tényleg a szárazföld és a víz itt oly gyorsan váltakoznak, mint sehhol Európában. A régi Velenceze egész más. Ez egy vízbe épített város volt, melynek márványpalotáit a tenger vize mosta, melyben természetes szárazföld alig volt. Stockholmnak azonban egyes része a legszilárdabb sziklás talajon, más részei megint apró szigeteken épültek. S ami különösen széppé teszi a várost: az az örökös visszatükröződés a tenger kék vizében, mely minden épületet, minden tornyot kettősen mutat. Az egész város felett ott lebeg valami természetes üde poezis, mely elüzi a banális szárazföldi nagy városok impresszióját, valami csodálatos, álomszerű keretet kölcsönözve a modern építményeknek.

A városnak ez a különös szituációja a közlekedési eszközöket oly változatossá teszi, hogy az idegen egészen elbámul. Stockholm csupa szigeten épült, terjeszkedéséhez is újabb meg újabb fjordok és tengeröblök

tartásának, ügyességének minden oldalú fejlesztése, karöltve a lelki, a jellembeli, a szellemi képességek telhető kifejtésével. A középiskolákban tanított rendszeres torna — ott, ahol tanára jeles szakértő és buzgó — nemcsak az izmok szívós tömegét és hajlékonyságát növeli, hanem ugyanoly mértékben gyakorolja a jellemre oly fontos becsvágyat és akaraterőt, a felfogás eszközeit; a figyelmet, az emlékezetet; fokozza a kedélynek oly nélkülözhetetlen önbizalmát s megajándékoz a jól végzett munka feletti édes megnyugvással. Az összes iskolák tehát igen nagy, fontos és haladatos lépést tesznek, ha a tornát bekebelezik kötelező tantárgyaik közé, mind egyik osztályba a kötelező és napról napra kijutó torna- és játékorákat.

Irjuk pedig mindezeket azon alkalomból, mikor Déván, Kecskeméten és Pécsen, azaz egy-egy tornakerületi központban, összegyűl a kerület tanulóifjúsága és gyönyörű látványt nyújtva, egyszersmind megnyugtatja díszes nézőközönséget s a hivatalosan bírók közegeket a serdülő nemzedék életrevalósága felől. Akik ott felvonulnak az iskolai zászló védő szárnya alatt: azok mindenha élő tanubizonyosságai lesznek a helyes testi nevelés harmonikus voltának, a külső és belső ember szoros összetartozásának. Az antik világnézet az ember tökéletességének biztosítékát látta ebben az elvben: tiszteld a testet! A régi időkre, az antik példákra vissza-visszatekinteni pedig éppen a mi időnkben vajmi főlemelő!

A mi virágaink.

(*) Szép virágos kertünknek, a mi kedves városunknak, leggyöngédebb és legfeltettebb plántáit, ez évben is gondos kezek ápolták, fejlesztették, és hogy mily eredménynyel, megmutatták a városi elemi és állami polgári leányiskola elmúlt heten lefolyt vizsgái, mely vizsgáknak minden del-előttjén és delutánján más-más eleven virágbokrétaival kedveskedtek a buzgó és fáradhatlan kertésznők, kertészek az érdeklődő közönségnek, — olyan eleven bokréttakkal, melyek nemcsak az erőtől és üdeségtől duzzadoztak, hanem magas színvonalon álló tudással is illatoztak. — olyan eleven virágbokréttakkal, melyben nekünk nagy, igen nagy örömmünk telt!

Áldja meg az isten azokat a kertésznőket és kertészeket, kik így gondozták a mi plántáinkat és akik az egész elmúlt hetet örömmünnepe tették reánk nézve, mert hát ősi jó szokás az, — és isten őrizzen attól, hogy komor tanügyi bacsik hideg lehe elfagyassza — hogy a komoly, szorgalmas munkában eltöltött tanévet, mikor már minden egyes kis plánta képessége, jó avagy rossz tulajdonsága ismert — és az kell hogy legyen — a kertész előtt — a vizsgák, mintegy családi ünnepélyen koronázzák meg.

Ilyen ünneppé tették az elmúlt hetet azok a gondos kertészek, kik egész éven át fáradoztak és most bemutatták fáradozásuk eredményét.

És az eredményre büszkek lehettek. Rég kísérjük figyelemmel a városi elemi és állami polgári leányiskola fejlődését, haladását, évről évre örömmel töltött el a felmutatott eredmény és e legutóbbi, kiválóan jól sikerült vizsgák meggyőztek arról, hogy a mi a tanításnak ezen terén elérhető, az itt el van érve és ennél többet nyújtani akarni, — a nemcsak iskolai neveléssel elfoglalt leányokra nézve káros, tehát felesleges volna. Kicsik, nagyobbak, legnagyobbak, a hét minden napján fokozatosan igazolták be azt, hogy

az alsóbb osztályokban helyesen van letéve az alap, mely a felsőbb osztályokban megfelelően, öntudatosan fejlesztetik, mindkét részről kipróbált, gondos kezek által.

Az eddig is, most is — remélhetőleg ezután is — ünnepnek tekintett vizsgahetet, szombaton délután, az eddigi jónak bizonyult gyakorlathoz képest, a reformátusok nagy templomában fejezte be az évszázó ünnepély, melyen nagy és előkelő közönség jelenlétében Kovács Gyula iskolaszéki elnök, — Kovács János elemi iskolai igazgató, — Dömök Erzsébeth polgári iskolai igazgató, — dr. Szabó Mihály helyettes tanfelügyelő és Gáspár János gondnoksági elnök, az említett sorrendben emelkedett beszédekkel, jelentésekkel zárták be a tanévet. Simon Erzsé IV. és így végzett polgári iskolai növendék pedig egyszerű és szép szavakban bucsuzott el társnői nevében az intézettől, előljárótól. Az egyes beszédek között a növendékek szépen előadott, kellemes éneke gyönyörködtette a közönséget, végezetül pedig az igen szép jutalomkönyvek, kegyes adományokból begyűlt pénzbeli jutalmak osztattak ki az arra érdemes — és örömmel konstatáljuk nagyszámú növendékeknek.

Ezzel a szép ünnepély véget ért. Véget ért, de csak a templomban.

Azok a plántáikon szeretettel csüngő, gondos kertésznők, soknemű fáradalmaik közepette, gondoskodtak még arról is, hogy szeretett növendékeik, mielőtt szétmentek, még egy kellemes és bizonyára kedves emlékü estvét töltsenek együtt.

Kézet fogott erre a polgári iskola derek és közkedveltségű igazgatónőjének vezetése alatt a kertésznők és kertészek egész gárdája. Kitélik onnan minden. Egyik művészi ecsetjét, másik tündér ujjait, harmadik szép zenei tehetségét, mindenik jó ízlését, jó indulatát és jó akaratát hívta segítségül és íme az üde virágplánták hősnőkké, történelmi alakokká, nemtökké, angyalokká változtak át és „A nők hőőolata” (Hungaria

athidálása volt szükséges s így a Lőlekedes tömerdek hidat, gozhajt, propellert, gőz- és villamos tramwayt tesz szükségessé.

Egy kis sziklasziget, Riddarholm volt a mai Stockholm először lakott része. Az akkor Ujesalában székelő svéd királyok egy varrat építettek ide a dán betörések ellen. Riddarholm körül épült fel aztán a mai Stockholm modern palotáival, aszfaltos utcáival, míg maga a vár megtartotta teljesen régi karakterét. Lakóházak alig vannak benne, járó-kelő ritkán veri fel az elhagyott utcák áhítatos esendjét. Csupa középkor, múzeum, fegyvertár, templom és kolostor néz le komor faláival a lent elterülő új Stockholma.

A vár komor falai körül messzire kimagasló a riddarholmi templom sugar tornya. Ez az állami székesegyház. Góth stílusban kezdték építeni, de aztán az egymás után következő királyok egyre újabb stílusú kápolnákat építettek hozzá, úgy, hogy a templom elvesztven egységes stílusát, inkább retrospektív jellegűen fogva valik érdekessé. A templom a svéd királyok temetkező helye s a svéd hadi trofeumok múzeuma is. Gusztáv Adolfnak, XII. Károlynak, Bernadottenak külön kápolnája van. Az utóbbinak snáján a következő felírás van: „Tizenegy évig közkatoná és altiszt volt a francia hadseregben.” Mellette pedig ott fekszenek a szászországi hadjárat alatt el-

foglalt francia zászlók és hadi jelvények.

Riddarholmot egy hid köti össze a város jelenlegi ezentrumával. Ebben a városrészben van a királyi palota. Ide vezet minden svéd először az idegent, büszkeséggel mutatva neki a modern Stockholm legszebb épületét. A királyi palota renaissance-stílusban épült, s hatalmas, bár kissé nehézkes homlokzatával rögtön megragadja a szemlélő figyelmét. Körül-belül egy századig épült ez a kolosszális épület, mely tulajdonképpen csak Bernadott uralkodása alatt fejeződött be, bár ennek elődei is már benne laktak.

A királyi palota labáinál nyüzsög a modern Stockholm eleven élete. Közvetlen a tengerre kiugró terraszok előtt van a város legélénkebb pontja, az ugynevezett „Narbrö”, azaz „északi hid”. Ez a hid a város tulajdonképpeni korzója. Széles, fával kirakott kocsí-utján egész nap elegáns fogatok roboznak tova; a gyalogjárókon nyüzsög a nép, a tengerben nyugvó oszlopok felett, hol a hid kiszélesedik, zene játszik; a kioszkokban sűrű-forog a város intelligenciája: egy szóval, ha Oszkár király palotája ablakán kitekint, maga előtt láthatja Stockholm szellemi, születési és pénzarisztokráciáját, azután meg a jó népet, mely boldog, hogy a nagy urak közelében tolonghat. A Narbrö két városrészt köt össze. Délfelé a királyi

palota mögött, a Moelar tuloldalán, egy halom lejtőjén a munkásnegyed terül el. A munkásnegyed zeg-zugos lepesők a kőhid által megszakított utcáin nem igen járkál az elegáns stockholmi. A szegényebb néposztály disztelen, egyszerű, de tiszta lakóházai sorakoznak itt egymás mellé. A hid másik végén, Gusztáv Adolf szobra mögött van a modern Stockholm rakpartjaival, hoteljeivel, múzeumaival, körutjaival és boulevardjaival. Erre a városrészre az internacionalizmus rányomta bélyegét. Régi tevedés, hogy az északi városokat váiai komolyság, valami feltűnő nyugodtság jellemzi. Az új Stockholmban elég a mozgás, elég a vígság, úgy, hogy aki itt északi ridegséget és merevséget keresne, nagyon csalódkoznak.

Természetesen a város élete nem olyan ideges, olyan zajos, mint például a párisi boulevardok zivaja, de viszont az élenkség naivabb, természetesebb és szívből fakadóbb, mint az enervált déli városok lazás lüktetése. Az emberek vidáman, csendesen mennek dolguk után, miközben egymást sürnyű köszöntik. Mert bár Stockholm egészen nagy város, több százezer lakossal, a lakosok egymást majdnem mind ismerik, vagy az idegennek legalább úgy tűnik föl, mintha itt csupa ismerős járna az utcán. Annyiszor és oly szívélyesen emelik meg a kalapot, annyiszor állanak meg egy bizalmas

előtt) czi-
ságos, k
ianul nag
ezen jól
szufolási
vel, az
zott a
forint ny
lemnek f
tak javá
lokra fog

Hogy
előkészít
tenelmi
nak jelm
korhú k

Igazán
jelmez
lált mel
szépen
jelmezbe
(ragalon
m a y e
Etelka

A Hu

tűz fen

és pec

Szt. Ma

lét A s

nát B o

pek

tanítón

Erzsi, a

Lujza,

font

tanuló

M á t h

mezek

hogy

lok ké

Giza,

R ó z a

és S t

és k

polgár

képsz

kat e

zeli.

Az

szertü

matre

találk

cicer

rend

deme

dolga

ellen

pera

pedi

kifej

holm

terb

fóvá

hába

kise

ritk

letu

A

Ez

hog

rálí

ver

sen

tér

ada

elő

löv

előtt) című drámai allegóriában egy tanulságos, kedves estvét szereztek a szokatlanul nagy közönségnek, mely szombat este ezen jól betanított, jól elrendezett előadásra zsufolásig megtöltötte a termet és fillérei-vel, az élvezet mellett szép summát áldozott a jótékonykodás oltárán is, mert a 180 forint nyers bevételt számláló tiszta jövedelemnek fele része a felvinczi arvizkarosultak javára esett, míg másik fele iskolai célokra fog szolgálni.

Hogy az előadás mily nagy gonddal volt előkészítve, igazolja az, hogy az egyes történelmi alakokat ábrázoló növendék leányoknak jelmeze, sőt még hajviselete is egészen korhű képet mutatott.

Igazán fejedelmi szép alak volt Hungaria jelmezében Kovács Mariska, ki jól eltalált méltóságos magatartása mellett igen szépen szavalt is, miben és a jól eltalált jelmezben méltó társai voltak Sallak Lilla (ragalom), Mathé Ilona (román nő), Stromayer Aranka (germán nő), Sombory Etelka (szláv nő).

A Hungaria hívására, a háttérben, görög-tűz fenyé mellett megjelent néma alakokat és pedig a haza nemtőjét Simon Erzs. Szt. Margitot Dancs Ida, Rozgonyi Cicellét Aszlányi Mariska, Lorántffy Zsuzsannát Botes Eugenia, Zrínyi Ilonát Ungerpék Gizi, Cserey Ilonát Beke Kata, a tanítónők képviselte tudományt Molnár Erzs. a hegedőst Székely Róza és Hagea Lujza, festőt Kral Irén, távirtdát és telefont Bartha Anna és Vadas Anna, a tanulókat Dergán Erzs. Zöldi Olga és Mathé Klárka, megfelelő, igen szép jelmezekben pompásan mutatták be, amint hogy igen bájosak voltak, szárnyas angyalok képében, mint a tavasz tünderei Dezső Giza, Domániczki Irén, Herczegh Róza, Jakab Linka, Sebestyén Ilona és Straub Jolán. A szépen összeválogatott és kitűnően betanított dalokat a többi polgári iskolai növendékekből alakított és

a színpad két oldalán festői csoportban elhelyezett kar adta elő Bisztricsány Katicza kisasszony — a dalok betanítójának — zongorakisérére mellett.

A közönség frenetikus tapsokkal kísérte az egyes jeleneteket és az előadás végével alig akart elszűnni az elementáris tetszésnyilvánítás, melyet ugy a rendezők és betanítók, mint az előadó növendékek minden hizelegés nélkül, teljes mértékben kiérdemltek.

Az előadást vidám táncz követte, melyen a felnőtt, eladó leányok és menyecskék a növendékeknek engedték át a tért, és így azok kedvükre kimulathatták magukat; de volt is dolga cigányoknak, czukrászoknak, fiatal tánczosoknak!

A szép és kedves multság csak az éjféltáni órákban ért véget és míg a mamák, papák, nenik és bácsik örömmel legeltették szemüket az aranyos kedélyű gyermeksergen, ismételten lerovták magukban és akárhányan fenszóval is elismerésüket és hálájukat azon gondos kertésznek és kertészeknek, kik így gondozzák, úgy dédelgetik feltett kincseiket és aggódva gondolták magukban, nehogy valami felesleges okvetetlenkedés kedvüket szegje ily irányu működésüknek és nehogy csakis a rideg formák betartására szorítsa!

A dévai tornaverseny.

Az a jelszó, mely alatt a közoktatási kormány az ifjuság testi nevelésének fejlesztését megindította, nagyon szerencsés eredményeket mutat föl. A testi erőnek és ügyességnek versenyre keltette fel és fokozta már az ókori görög népben ugy az ifjuság ambícióját, mint az egész társadalom nagyszabású érdeklődését. Most is így történt. Maguk a pedáns módszerrel kidolgozott torna-gyakorlatok bizonyára nem hódították volna meg közönségünket ugy, mint azt a rövid öt év alatt szerte az országban tapasztaltuk. Csáky gróf kezdeményezésére a

királyi elismerés szanckéziót adott, s a mióta képzett szakemberek kezébe került a testgyakorlás vezetése, ezek lelkesültsége és szorgalma sikert ígér a szép eszme valószínűségében.

Ennek a sikernek biztos jövőjét olvastuk ki a dévai tornaversenyből, melynek lefolyását, örömet-bánatát és változatokban gazdag részleteit a következőkben próbáljuk meg röviden összefoglalni.

Folyó hó 19-én d. u. fél öt órakor érkezett meg tornászokkal terhelt vonatunk Hunyad megye székvárosába, hol a vendégfogadó bizottság előre kijelölt és elkészített szállásokon, többnyire intézetekben, helyezte el az ifjuságot. Gyorsan és minden zavar nélkül folyt le az elhelyezkedés, úgy, hogy már hat órakor a versenyterre indultunk a felvonulás és szabadgyakorlatok próbáját megtekinteni. A próba festői látványt ígért Déva közönségének. A csapatok képzettsége az első pillantásra látható volt és nem volt rá szükség, hogy hosszadalmas gyakorlással biztosítsák az egyöntetű működést; hanem egy óra mulva visszavonultak a városba, hol a tornatanárok előértekezlete s a tanárok ismerkedése töltötte be az estét.

Már itt elismeréssel kell szólnunk az enyedi ifjak komoly és fegyelmezett magatartásáról, melylyel nemcsak a város közönségét kellemesen leptek meg, hanem az első pillantásra fölkeltek a szakemberek érdeklődését és megnyerték rokonszenvet. A míg egy s más intézet növendékei arra látszólag felhasználni az idegen városban való tartózkodásukat, hogy az iskolai fegyelmet meglazítsák: addig a mieink ezt az időzést, nagyon helyesen ugy tekintették, hogy nem is csak iskolai, hanem éppen szigorúan katonás fegyelmezettségükkel kell tiszteletet szerezni intézetüknek. S ez nekik tökéletesen sikerült is. Valósággal jó példát mutattak arra, hogy miképen kell megbecsülni azt a zászlót, melyet a Bethlen-iskola rájuk bízott. Szél csavarhatja, vihar tepdesheti,

kezszorításra, hogy az ember a lakosokat egy nagyszámú család tagjainak képviseli.

Az idegennel szemben pedig a svédek egyszerűen elragadók. Az első munkás vagy matröz, kivel egy elhagyatott városrészben találkozzunk, felbuhagya munkáját, csak hogy cicconeul szolgálhasson. Az utcán példás rend van, ami a stockholmi rendőrség érdeme. Itt a rendőrségnek különben is más dolga ugy süns, mint a rend és közlekedés ellenőrzése. A svédek nagyon csöndes temperamentumu emberek, morális érzéküket pedig a családi nevelés és jó iskolák nagyon kifejlesztették. Rablás, gyilkosság, lopás Stockholmban titkaság számba megy s e tekintetben méltán irigyelheti néhány európai főváros. Legfeljebb néhány éjszakai csendháborítást, néhány ittas mulatozót kell bekísérni, de nagy büntények szenzációja ritkán foglalkoztatja a csöndes vérmérsékletű svédeket.

A becsületesség az ő jellemük fővonása. Ez a becsületesség annyira vérükben van, hogy masokról is ugyanazt a nagyfokú morális érzést tételezik föl. Színházakban, hangversenyekben, balokban a ruhatárak teljesen felügyelet nélkül maradnak: mindenki természetesnek találja, hogy a hová az előadás előtt letette a kalapját vagy botját, előadás után megint ott találja. A legtöbb lövónaton nem alkalmaznak jegyszédőket:

mindenki maga dobja a tíz órét egy erre szolgáló perselybe. Ez patriarkális és hasznos szokás.

A társasélet a svéd fővárosban nagyon ki van fejlődve. A társas összejövetelek az ugynevezett „middagok“, a szezonban egymást érik s az előkelő stockholmi szalonokban épp oly elegancia és luxus uralkodik, mint a boulevard des Italiens bármely palotájában. Ezenkívül a színházi előadásoknak, hangversenyeknek mindig nagy publikuma van. A mostani kiállítás alatt a társasélet még fokozottabb intenzitásban fog az idegen szemek elé tarulni. A svédek nem hiába nevezik magukat észak-francziáknak. Stockholm tényleg a skandináv Páris.

A svédek nemes lelkelete és jó szíve nem csak felebarátaikkal szemben, hanem mindazzal, ami őket körülveszi, az egész természettel szemben nyilvánul. A fákat, virágokat, madarakat s más állatokat a stockholmi rajongásig szereti. Május első napjaiban, midőn a hosszú északi tél után először lehet megint a szabad természet szépségeiben gyönyörködni, egész Stockholm a nyilvános kertekbe, gyönyörűen gondozott parkokba siet. Ilyenkor megkezdődik a „Djurgarden“ szezonja.

A Djurgarden Stockholm legszebb és legnagyobb parkja, mely kezdetben állatkert volt, de most teljesen át van adva a közönségnek. Maga a park tulajdonképpen egy befásított szil-

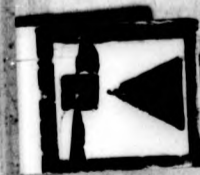
get, mely vendéglőivel, zene-pavillonjaival, játszó-helyeivel egy örökké zsbongó nyilvános mulatóhely képet nyújtja.

Mindenesetre nagy tömegekben szállítják partra a göcsönakok a mulatozó stockholmiakat, akik aztán elszednek, a zöld lombok alatt vígan dalolva Bellman, a svéd Petőfi melankolikus népdalait.

A mostani kiállítás is a Djurgardenben van. Gyönyörű keret a kiállítás tornyos fapavillonjai számára, melyeknek kinyuló teraszai visszatükröződnek a Moelar kéklő vizében.

Hogy mi mindent mutatnak be itt a skandináv népek, arról most nem fogunk szólni. Akiik elmennek, lesz mit esodálniok a Wiking-hajótól kezdve, melyen a régi normann hajósok felfedezték Amerikát, egészen a Framig, mely Nansennel az északi sark jég-hegyei közé hatolt.

Néhány hónapig az ünnepi vígság, mulatozás városa lesz Stockholm. A Djurgarden lombjai alatt esténkiat kigyulnak majd a színes villamos lámpák, a csobogó szökőkút előtt nyüzsgő színes sokaság fog tolongani, a zenepavillonokból fölszendül valami internacionális keringő . . . egy szóval szétárad a szokásos kiállítási hangulat, édes és még friss reminiszecenziaként néhány ott sétáló magyarnak.

eső megverheti, koszorú nélkül is maradhat; de foltot nem vehet.

„Addig nem, míg én fuvom a rendet”, mondja dicséretes önérettel a kis csapat két veterán kürtöse, akik bizonynyal könnyes szemekkel fognak egykor megválni kedves hangszertüktől, melyen az ifjak jó hírét négy esztendőn át országgyá trombitálták. Az az érczes hang, melynek kevés a színe és változata, de annál több az ereje; az az egyszerű de majd ünnepiesen meghatározó, majd sürgetően parancsoló, majd lépést fegyelmező trombitaszó; legszebb jelkepe az ő véselkedésüknek. A katonai komoly elszántsága hasonlít csak ehhez, mikor válságos pillanatok közelnek. Hiszen másoknak is van kürtösük; tud is rajta egyik-másik Hiszen hangja másnak is volna, de lelke nincs. Ezer közül is ki tudnám venni a mienket. Itt csakugyan verseny nélkül áll a mi két veteránunk; mihielyt megszólaltak, a többi rendre szépen elhallgatott. Szinte hajlandó volnék kérni a tanár urakat, hozzászabítsák meg, legalább egy esztendővel, az ő iskolai életüket.

Vasárnap reggel 3/4 7 órára volt kitzúve a gyülekezés a Bethlen Gábor fejedelmi palotájára, most pénzügyigazgatási épület előtt; de az egék közbeszóllottak. A fellegek ködszerűen ültek a hegytetőkön, sőt a völgyekbe is leereszkedtek veszedelmes terhükkel. A rendező-bizottság igazgatottsága leírhatatlan volt. Hogy az a sok szép remény és bizalom, melylyel tanulók, tanárok, közönség tele voltak; az a lelkesültség és elökésület s a vele járó költség mind, mind sárba menjen; ez kétségbejítő! Valóságos lötásfutás volt a rendezőségben; egyik perczben az elnök-főispán sietett az elnök-főigazgatóhoz, másikban a főigazgató a főispánhoz; minden új hírt rendezők közöltek a szerte tanyázó csapatokkal. És az áldatlan vitzömög hullott, lassan ugyan, de annál tartósabban. „Várjunk 8 óráig!” „Várjunk 10-ig!” „Tartsuk délután!” „Lesz-e Vajda-Hunyadra kirándulás?” „Mikor indul a külön vonat?” „Délutánra vannak bennünket, minden készen van.” „Hat a verseny mikor lesz?” „Elmarad.” „Meglesz.” „Mit mond holnapra a meteorológia?” Ilyenféle szóváltásokat lehetett hallani szerteszét. Új meg új programok készültek és semmisültek meg hamarosan. Csak az eső maradt változatlan, és hullott egész délelőtt szakadatlanul.

Szerencsére lejöttek Kolozsvarról Vermes Lajos, a hazai sportéletnek ez a fardhatatlan bajnoka, és Kükemezey Árpád vívómester, s hamarosan érdekes vívó-akadémiát és vívó-versenyt rendeztek a vármegyeház nagy termében, melyet Deva és környékének előkelő közönsége töltött meg, a karzatot pedig az ifjuság foglalta el. A küzdelemben, melyet vidéki városban ritkán láthatni, a nevezett vívómestereken kívül részt vett néhány tornatanár és többen a megyei urak közül. Legtöbb kedvvel és kitartással br. Szentkereszty István, s legszebb sikerrel a vármegye alispánja.

Mire az élvezetes látványlót véget ért, az eső is megállott, s a délutáni programot csorbítatlanul lehetett megtartani. A vendégifjuság legnagyobb része tanáraival együtt külön vonatra ült; s mivel a megcsappant jökedy a napsugárral együtt azonnal felmosolygott, derült hangulatban indultak Vajda-Hunyadra. Piskiben kiszállott az egész vendégsereg s ünnepi menetben keresték fel a honvéd-emleket, hogy a „Hymnus” hangjával s kegyeletes beszédekkel adózzanak a

hősök emlékének. Vajda-Hunyadon előzőeken fogadtatás után a Hunyadi-vár és a vashá-mor részletes szemleletében gyönyörködtek s valóságos el voltak ragadtatva a tanulságos és szép látványtól. Ugy a város, mint egyesek bőven kivették részüket a vendégszeretéből. A polgármester mellett első sorban Sztroiny Román főmérnököt kell megemlítenem, ki nemcsak harminczkét ifjat a saját asztalánál vendéglélt meg, hanem fáradságot nem ismerő készséggel és örömmel járt zenekarostul együtt a vendégek között két napon, az első percztől kezdve, ahogy Piskiben üdvözölt bennünket.

Fáradtan érkezünk vissza Dévára éjjeli 10 órákor; az előtöltött szép napra örömmel gondolhattunk, de azért a más naptól való aggodalom szorongatott bennünket.

Hétfőn már kora reggel trombita-hangok és dobperges zavarta fel a város csendjét. A fiúk reggelihez mentek s aztán a főreáliskola udvarára gyűltek, mert a rendezőbizottság ma már nem alkudott az idővel s a különböző hangulatokkal. Bár ismét esett az eső, kiadta a rendeletet, hogy a tornász-ünnep minden bizonynyal megtartatik, még pedig nem a kaszarvya udvarán, tehát megcsontkítva, hanem ott, ahová tervezve volt: a városon kívül fekvő vásár-térnek ez alkalomra versenyterré kerített részében.

Hét és fél órákor megindult a menet a hunyadi munkás-zenekar indulói közben. A versenyteréről nézve a menetet, gyönyörű látványnak volt tanuja a devai közönség. Hátrében magas domb emelkedik a legszebb vármegye egyikével; a kis síkságot körös-körül erdős hegyek veszik körül, melyeknek tetőin komor, szürke fellegek vertek állandó tanyát. Máskor aggodalommal neznők fenyegető magatartásukat; de tornászoknak szükség esetén még az elemekkel is szembe kell szállniok. Öröm volt látni, hogy húzódtott a tarka menet, kettős rendbe fejlődve, szabatos katonai tempóban, lobogó zászlók alatt a daliás Vajda Emil sz-udvarhelyi tanár vezérlete alatt. Tizennyolcz intézetnek 614 növendéke vonult el az elnöki emelvény előtt, melyen br. Szentkereszty György főispán elnöklete alatt 45 tagból álló versenybírótság foglalt helyet. Minden intézet meghajtott lobogóval és díszmenetben tisztelkedve haladt el; s a versenyterét megkerülve 8 oszlopban állottak fel az előre megjelölt helyeken. Impozans volt a menet: imponált a tömegével, hallgatag komolyságával, katonai rendjével; s egész önkénytelen volt az a tapsvihár és eljénzés, melylyel Deva hölgyei ezt a felejt-hetetlen látványt, a küzdelemre vonuló ifjuságot, kitüntették.

A felvonulás végeztével Tóth Ferencz, versenyrendező torna-tanár, kimagasló tribünjeről egy tömegbe zárkóztatta az oszlopokat s az egész ifjuság hajadon fővel enczelte el. Kutnyánszky Jenő devai zenetanár ütemjelzése nyomán, a magyar ember legszebb imádságát, az „Isten! áldd meg a magyart!”

Enek után együttes szabadgyakorlatok következtek, melyekben mind a 614 ifju egyszerre végezte a felmutatott kombinált tag-mozdulatokat harangszóval jelzett ütem szerint. Meglepő az ilyen tömeges mozgás mindenki előtt; sőt nagyon tetszetős látvány is, ha a gyakorlatok jól vannak összeráolagatva és a legapróbb részletekig menő precizitással előadva. Csakhogy ez nagyon nehéz dolog; mert minden résztvevő osztatlan figyelmét és nagy gyakorlottságát

igénylik. A legkisebb tevedés elég arra, hogy a kellő harmóniát megzavarja. Szakemberek szeme most is látott hibákat, amelyek a kellő figyelem hiánya mellett talán az ütem gyorsaságából is származtak. Az enyediék éppen az elnöki emelvény előtt állottak, és szabatosan végezték dolgukat.

A nyomban következő katonai gyakorlatokban 11 intézet ifjusága vett részt; egyszerre 5-6 intézet végezte a rendelkezésére álló, vagy másoktól elhódított területen. Nem könnyű dolog az ifjaknak itt a rend megtartása s a vezényelt gyakorlat szabatos keresztülvitele. Kétszáz méter hosszú s ötven méter széles területen kell a kiállított hat intézetnek szakaszban, kettős rendekben menetelni, fordulatokat, kanyarodásokat vezetni, úgy, hogy más intézet fordulatai és vezényszavai miatt a gyakorlatok precizitása zavart ne szenvedjen, és hogy tíz percz alatt a kellő képzettségéről mindegyik elég találó képet mutasson. Az bizony megtörtént, hogy egy intézetnek vezetője futó-lepest vezényelt s közben egyszerre „hátra arcz”-ot; a nagy zívajban az utolsó sor ezt az utóbbi vezényszót nem hallván meg, úgy elfutott ellenkező irányban, hogy aztán mindjárt el is tűntek valamennyien a versenyter szinpadáról. Az enyediék iránt már előre kedvező volt a hangulat; s ezt ügyességükkel ki is érdemelték. Az e nemű gyakorlatokban felülmúltak az összes megjelent intézeteket; kitüntetest és nyilvános dicséretet kaptak erte a zsüri elnökétől.

Akarmilyen szepek voltak is azonban; általában — mondhatni — igazottabb érdeklődést tudtak az egyenl versenyek biztosítani.

A 150 méteres futó-versenyben részt vett negyven tanuló, kik három csoportban futottak. Minden csoportban három kapott kitüntetest: az első ezüstérmét, a második bronzérmét, a harmadik kitüntető oklevelet. Akik első lettek, azok aztán újra versenyeztek a fő jutalomért, az aranyérméért. A 150 méteres pályán első voltak: Popovics M. devai, Szász I. devai, és Góbi D. hódmezővásárhelyi tanulók. A 200 méteres futóversenyben részt vett 32 tanuló három csoportban; első voltak tehát ezüstérmét kaptak. Haragos Ádám nagyenyedi, Veisz M. szarvasi és Aprili Ferencz székelyudvarhelyi tanuló, aki valódi zseni a tábalival, tíz méterrel előzte meg versenyző társait. Ő vierte el az aranyérmét is; a 150 méteres versenyben pedig Góbi Dezső hódmezővásárhelyi.

Harmadik verseny, mintegy pihenésül, csapat-tornázás volt nyújtón, korlaton, lovon és bakkon. Kitüntető oklevelet kapott Nagy-Enyed a korlat-gyakorlatokért. Elegánsan tornázott a nyújtón a nyíregyháziak mintacsapatja, mely mindennek felett kitűnt szép testtartásával és könnyedén végzett szép gyakorlataival.

Nagy érdeklődést keltett aztán a távolugrás versenye, melyben négy csoportban hatvanegy tanuló mérkőzött. Legszebben ugrottak Nagy K. sz-udvarhelyi (515 cm.) Zsák Z. nyíregyházi (548 cm.) és Bába Péter, ki az aranyérméért való versenyben 540 cm. ugrott s versenytársai már ekkor nem tudták utólrni.

Magas-ugrásban 52 tanuló vett részt négy csoportban. Ez az enyediéket különösen érdekelte, mert a legügyesebb tornászuk Málnási Károly a második csoportban sokáig és sikeresen küzdött az elsősegért; 135 centiméterig, vagy is az ő

testi mag
azonban
velet kap
Sándor
mérrel.

A rud
enyedi
Miklós
demelt k

A ve
bajnoki
delem ké
ugrás
Ez már
gyakorlá
ügyesség
versenye
gyült a
fog-e a
ambició
vezetni.

A ru
séget és
szem l
győztes
Schne
káig ke
a több
tűztek
a rudja
ték a r
támasz
volt a
szikráz
lomtől
képes
de az
adta. S
gasság
bizony
lőle az
nál e
győzte
madt
aki r
lelkes
csuált
járt a
torján
az ő
bírosá
ber, l
feleme

A
szeke
fenon
10.
jított
kapott
A
kola
szebe
felel
A
„fűz
s az
kötő
E
tos
mas
tark
csak
Az
fels
szel
hol
az
óra
tud

testi magasságáig, ugrott kifogástalanul; itt azonban második maradt s kitüntető oklevelet kapott. Arany-éremet érdemelt ki Varga Sándor hódmezővásárhelyi 165 centiméterrel.

A rudmászásért mind a két versenyző enyedi tanuló: Elek Károly és Nagy Miklós bronzéremet kapott; aranyéremet érdemelt ki Kálnai Gyula nagykarolyi.

A versenynek tetőpontját azonban az a bajnoki vetélkedéshez méltó győnyörű küzdelem képezte, amelyet néhány ifju a rudugrásban és súlyvetésben kifejtett. Ez már felülhaladta magasan az iskolai testgyakorlás mértékét. Olyan foku erőt és ügyességet fejteittek ki ezen nagyszabású versenyeken, hogy szinte aggodalommal vegyült a mi győnyörködésünk, vajjon nem fog-e a testfejlesztésnek ez a mértékelen ambíciója az egész intézmény tultengesere vezetni.

A rudugrás nehéz gyakorlat, sok ügyességet és mindenek felett nyugodtságot és a szem biztosságát kívánja. A két csoport győztese: Tátorján István nagykarolyi és Schnekker Zoltán nagyváradi tanuló, sokáig kétségessé tették az aranyéremet. Már a többiek számára regeni új gyakorlatokat tüztek ki, ezek mindig küzdöttek. Egyik már a rudjából is kifogyott; olyan magasra emelték a mértéket, hogy a rudjára nem tudott támaszkodni. A másik szinte magánkül volt a küzdelem hevetől; szeméi sötéten szikráztak a fel óránál tovább tartó izgalomtól; s azt lehetett olvasni belőlük hogy képes egész nap ugrálni, fel akár a felhőkig, de az elsőseget s a díjat nem adja. Nem is adta. Schnekker Zoltán három méter magasságnál még mindig rendületlenül állott; s bizonyosan előbb elfogy a mérték, mint belőle az ugró-szenvedély. Ennél a magasságnál egyedül maradt, mint az arany-érem győztese. De nagyon erős versenytársa támadt Nagy-Károly derek polgármesterében, aki nemcsak eljött városa ifjaival, hanem lelkesített, bátorított, éljenzett, hangulatot csinált, sőt ezivakodott is fiaiert, s addig járt a zsűri nyakára, addig bizonyította Tátorján István ügyességét, míg kiereszkolt az ő számára is egy arany-éremet a versenybírószak elnökétől. Ugy örvendett a jó ember, hogy abban az átható hideg szélben is felmelegült föle a szemlélő.

A súlyvetésben megint Vajda Emil székeiyudvarhelyi tanár mutatott be egy fenomenális képességet, aki egyik kezével 10 méterig, másik kezével 12 méterig hajította a hét klg. vasgolyót. Aranyéremet kapott érte; a neve Nagy Dénes.

A kötélyhúzásban a dévai főreális-kola és tanítóképző növendékei, a szarvasiak, szebeniek és szászvárosiak tüntek ki ellenfeleik fölött.

A tornajátékok közül a szarvasiak „füzerei“, a hódmezővásárhelyiek botvívása s az enyediak ismerős buzogány-gyakorlati kötötték le a figyelmet különösen.

Ez a néhány sor különben csupán vázlatos képet tud adni arról az élénk, mozgalmas, most zajos, majd nyugodt, de mindig tarka és mindig érdekes színjátékról, melyen csak az öreg nap nem tudott győnyörködni. Az eső ugyan megállott, amint a „Hymnus“ felséges dallamát elimádkozták, de a hideg szél az egész délelőtt folyamán egyre tartott, hol gyengébben, hol erősebben. Egyszer tartott az érdeklődés is nyolcz órától déli fél két óráig, annyira, hogy a dévai hölgyek nem tudtak ettől a látványtól megválni. Felker-

ték a bizottság elnökét, hogy a szabadgyakorlatokat még egyszer csináltassa végig. Ezt ugyan a király is megtette tavaly az ifjuság egy gyakorlatával; de én meg vagyok győződve, hogy hideg szélben öt óra hosszat tartó nehéz és állandó, sőt kimerítő versenyzés után Ó Felsége volt volna az első, aki azt mondja, hogy ezeket a fiukat rögtön haza kell vinni és pihentetni, nem pedig, tán pusztá szeszélyből, félmeztelenül tovább, sőt órhosszat áldogáltatni.

A versenybírószak ítéletét s a jutalmakat Teglas Gábor főigazgató, mint versenybírószak elnöke, hirdette ki és megköszönte a rendező bizottság elnökének, alelnökének, jegyzőjének s a verseny vezetőjének munkásságát, és a közönség szíves érdeklődését. Sőt, ha jól emlékszem, még a fiukat is felköszöntötte, üdvözölve őket a szép eredményért. Én is ezt teszem most az én szerény tollammal.

Üdvözlöm a testedzés terén az ifjuságot. A magyarnak sok és szívós erőre van szüksége, hogy ellenségei közt sikeresen megállhasson. S hogy ezen téren az ifjuság haladni is tud, hogy a gyűjtött tapasztalatokat hasznára is tudja fordítani: vajha minél előbb megláthatnók éppen minálunk Nagy-Enyeden.

R.

Adomány-gyűjtés.

A folyó evi május hó 31-en éjszaka Felvincz városában történt iszonyu vizáradat következtében tönkrejutott lakosok fölségélyezésére Nagy-Enyed város tanácsa részéről e városban megkísérelt gyűjtés alkalmával a következők járultak adományaikkal:

Ifj. Gréf János 1 frt, ifj. Winkler János 1 frt, Vajda Péter 1 frt, Korbuly Bálint 1 frt, Círner J. József 1 frt, id. Kun József 50 kr, Nagy István 50 kr, ifj. Fazakas István 30 kr, Gyala Károlyné 30 kr, özv. Ludvig Janosné 50 kr, Mähr Ferenczné 20 kr, Gergelyi István 30 kr, egy özvegy nő 10 kr, Mátis Endre 1 frt, Bakó Károly 50 kr, Balint János 1 frt, Konkoly Barna 50 Varró József 10 kr, Halász József 50 kr, Aezel Lajos 20 kr, Jakab Károly 50 kr, Furka Mihály 20 kr, Osztroczki Mihály 50 kr, id. Gréf János 1 frt, Komáromi Ferencz 10 kr, ifj. Lázár Károly 50 kr, Simalya Mihály és fia 50 kr, Fárezádi Sándor Miklós 1 frt, Ungerpek Miklós 50 kr, Szász János 20 kr, Konya Albert 1 frt, Deli Ödön 50 kr, Lucze István 50 kr, Baló Péter 50 kr, ifj. Lőrincz Károly 30 kr, Dán József 30 kr, Demeter Sándor 30 kr, Lőrincz István 20 kr, id. Lőrincz Károly 20 kr, Gereendi Gusztáv 50 kr, Réthi Károly 20 kr, Villersdorfer Antal 20 kr, Harmath Miklós 1 frt, Reich Mihály 25 kr, özv. Sándor Miklósné 50 kr, Benedek Sámuel 50 kr, Wilk Ede 30 kr, Rederberger Gyula 20 kr, ifj. Debreczeni Károly 10 kr, Liptai Istvánné 20 kr, Veres Johanka 30 kr, Könyvnyomda reszvenytársaság 50 kr, Csontos Márton 20 kr, Vásárhelyi Károly 50 kr, Vagner Jánosné 1 frt, Izay Gergelyné 30 kr, N. N. 30 kr, Gréf József 50 kr, Fenichel Simon 50 kr, Huber Győző 20 kr, Máthé István 50 kr, Kovács József gyógyszerész 1 frt, Papp János 1 frt, Balla testvérek 1 frt, Málnási Károly 1 frt, Dragity Péter 20 kr, Ilyés Árpád 20 kr, Telegdi Imre 20 kr, Knobloch József 20 kr, Harmath Antal 50 kr, Fogarasi Béla 1 frt, Groza István 1 frt, N. F. K. Lajosné 1 frt, Lázár István 1 frt, N. F. K. Lajosné 1 frt, S. T. 30 kr, Fogarasi Albert 1 frt, Szilágyi Gyula 1 frt, Horváth Balint 20 kr.

Neuman Géza 25 kr, ifj. Szotyori János 10 kr, Gunár Vendel 15 kr, Seprényi János 20 kr, Nagy Biri 20 kr, Fesztinger David 30 kr, özv. Kovácsné 20 kr, Oláh Miklósné 20 kr, Brassai Sándor 20 kr, Székely Mihály 20 kr, Duna Péter 50 kr, Felvinczi Ferencz 10 kr, Márkovics Samu 05 kr, Szotyori Albert 20 kr, H. T. 30 kr, K. K. 30 kr, Krizbai Ferencz 20 kr, Kun Gyula 50 kr, Szőlősi János 50 kr, Müller Jánosné 1 frt, Márton Jozsef 20 kr, özv. Kovács Mihályné 20 kr, Mátyás Lajos 1 frt, Both Albert 50 kr, Beke Mózes 10 kr, Sergely János 20 kr, özv. Lázár Józsefné 30 kr, Lázár Károlyné 50 kr, Nusbaum József 30 kr, özv. Kis Sándorné 20 kr, özv. Veres Miklósné 50 kr, Schönberger Mór 1 frt, özv. Székelyhidiné 20 kr, Üveges András 20 kr, Albrechtovics Alfréd 1 frt, Krizbai István levélhordó 30 kr, özv. Ungár Györgyné 20 kr, Stössel Abraham 20 kr, Seprényi Imrené 20 kr, Székely János 30 kr, Dunai Albert 50 kr, Köpeczi Sándorné 20 kr, Krizbai Sándor 20 kr, Elezner József 30 kr, Baszarát Lajos 10 kr, Krizbai István 50 kr, Andrejka Zsiga 10 kr, özv. Kmegy Mártonné 04 kr, Mann Abraham 15 kr, Vas József 20 kr, Farkas József 10 kr, Sarkadi András 10 kr, Schmiedt János 10 kr, Zabolai Istvánné 20 kr, Jancsó Albert 20 kr, Richárd Mihály 50 kr, Melász János 10 kr, N. N. 20 kr, Luka Berta 20 kr, Császár Zsuzsa 1 frt, Meszaros Gyula 10 kr, N. N. 20 kr, Spangenberg Gyula 30 kr, özv. Korodi Sámuelné 50 kr, Enyedi 40 kr, Valaki 10 kr, Nagy Sándor 50 kr, dr. Nagy Albertné 50 kr, N. N. 20 kr, dr. Bocz Józsefné 50 kr, Valaki 20 kr, Mártonfi Anna 50 kr, Krecsák Károly 10 kr, Dezső Zsigmondné 1 frt, N. J. 15 kr, Vermesi Árpád 50 kr, Szentmártoniné 20 kr, Tóth Károly 15 kr, özv. Beke Lázárné 15 kr, Papp Géza 1 frt, Imre I. 50 kr, N. N. 20 kr, N. N. 10 kr, K. Gy. 20 kr, Mátyás Sándor 60 kr, Técsi István 20 kr, N. N. 30 kr, özv. L. I. 20 kr, özv. Nagy Ferenczné 50 kr, Czeiler Eduárd 2 frt, Papp Gyula 50 kr, Paulmi Rudolf 50 kr, Kocsis György 50 kr, Májér József 20 kr, özv. Jeneiné 30 kr, Domanczikiné 15 kr, Vajna István 1 frt, Porzsolt Ferencz 05 kr, Kovács Károlyné 30 kr, Kohu Antal 20 kr, Grün Sámuel 10 kr, L. J. 20 kr, Puskás József 20 kr, Kovács Károly 20 kr, Borsos Mózes 20 kr, Barát Sándor 30 kr, özv. Brassai Zsigmondné 10 kr, Vohner Rudolf 50 kr, Pappné 20 kr, Jancsó Gábor 20 kr, Bakos Béni 20 kr, Gánya János 20 kr.

A multban oly sokat szenvedett s közelről az 1848—49-es években földdel egyenlővé tett Felvincz városa vízkárosult lakóinak fölségélyezésére adott adományaikért ez uton is hálás köszönetünket fejezzük ki.

Vegyes hírek.

— **Eljegyzés.** Fenichel Mór, Fenichel Jakab polgártársunk fia, e hó 29 én vezetni anyakönyvvezető elé Laufer Johanna kisaszonny, Laufer József dévai kereskedő szép leányát Déván.

— **Gyászhir.** Özv. Tóth Gáspárné született Técsi Klára nagyenyedi lakosné e hó 19-én huzamosabb betegeskedés után meghalt. Az elhaltban dr. Tóth Sándor szászvárosi orvos edes anyját gyászolja. Béke poraira.

— **Necrolog.** Puskás József iparos e hó 19-én hosszas szenvedés után elhalt. Teme-

tésén, mely e hó 20-án volt, városi közönségünkől számosan vettek részt. Gyermekain kívül nagyszámú rokonság gyászolja. Nyugodjék bekében.

— **Krajzások helyett fillér.** A pénzügyminiszter ur az ausztriai értékű egykrajczarost és félkrajczarost 1898. július 1-jével forgalmon kívül helyezi. Az állami pénztárak és hivatalok azonban még 1899. december 31-ig kötelesek elfogadni a krajzárokat öt forintig terjedő értékig. A közforgalomban ilyenformán már csak egy esztendeje van a krajzárnak, azután egészen kiszorítja a fillér.

— **A vidéki szülők figyelmébe.** Bátor vagyok a tisztelt szülők szíves tudomására hozni, hogy miután a felsőbb leányiskolában a jövő tanévben csak egy első és egy második osztályt engedélyez a magas minisztérium, ajánlatos a növendékeket már most beírni az első és második osztályokba, hogy legalább előjegyezve legyenek és ki ne maradjanak. Addig is, míg az új iskolai épületben szervezendő állami internátus felépül, két-három év múlva, a vidéki szülők könnyítésére, úgy rendeztem be házamat, hogy 10—15 jó családból való leánykát befogadhatok magamhoz, és így egész nyugodtan végezhetik felsőbb leányiskolai tanulmányaikat: egy francia nevelőnő segítkezik nekem a felügyeletben. De Gerandó Antonina, a felsőbb leányiskola igazgatója.

— **Mulatság.** A helybeli kir. orsz. fegyintézet őrszemélyzete jövő szombaton, azaz jun. 26-án, a sétateri fedett táncz helyiségben, az intézet tisztikarának védnöksége alatt saját temetkezési egylete javára nyári táncmulatságot rendez. E mulatságot, melynek érdekében a rendező-bizottság minden elkövet, mely előre láthatólag az őrszemélyzet mulatságainak régi jó hírnevéhez most is minden tekintetben méltó lesz, melegen ajánljuk a közönség figyelmébe.

— **A Magyar Bazár** június 16-iki száma — Wohl Janka szerkesztésében — gazdag tartalommal jelent meg. A szépirodalmi részben vannak: „A nagymama regei”, írta Harmath Lujza. Graphologia. A nők munkaköre stb. A divat rész képei közt: Divattudósítás. A férfi-divatról. Kepek s ábrák részletes magyarázata. A boríték tartalma: Háztartás. A tisztogatás műfogásai. Kertészet: Calewaria hybrida. Dinya és töktakarók szalmából. A californiai óriási ibolya. A híres kamélia. Árnyékoló redélyek. „Fontos apróságok uton-utfélen”, írta Dóry. Egészségi tanácsadó. Eljegyzések, esküvők, halálozások. Hasznos túlnivalók. Levelezés. Nyílt posta stb. A legegységűbb dívatlap negyedévenként 2 frt.

— **Az ós bacillus.** Tehát ők se voltak bacillusok nélkül, a boldog ósök, akikről nem egészen bizonyos, hogy nevével mástak-e, vagy négy kézzel kapaszkodtak-e a faágakba. Megvan az ósbacillus, az asatag mikroba, a mai bakteriumok elődje. Előbb élt, mint a tengeri nyúl, akibe beoíthattak volna; előbb mint az ember, akiben kárt tehetett volna. A palában fődözte föl Renault Bertrand, aki rajong mindenért, ami mikroba, és elete ezújjal tüzte ki azt, hogy megállapítja a bacillus törzsfáját. Maskülönben francia tudós, amit nem mindenki mondhat magáról. Milyen meghatottság foghatta el, mikor meglátta az ósidők bacillust, a micrococcus devonicust, akit valami természeti forradalom beleszorított a palába! Hány ezer évig volt a kis teremtés a megkövült fában, míg egy párisi tudós meglátta és a francia akademiának bemutathatta! Micrococcus devonicusnak kell

valakinek lennie, hogy az akadémia szívesen lássa. Akkor is meg kell előbb kövesednie. Van is a dologban valami megható momentum. Az a kis bacillus olyan, mintha a történet előtt volt idők nyomoruságának üdvözlője volna a mai bajokhoz. Micsoda büszkeség foghatja el a mostani mikrobákat, ha megtudják, hogy sok ezer évvel előttről már pusztított a fajtuk, s milyen irigységet érezhetnek az ósök iránt, akiket még nem tenyésztettek gelatineban és nem öltek meg szérummal. A civilizáció nemcsak az ember átka, hanem a mikrobák is. Milyen szerencséje a micrococcus devonicusnak, hogy már meg van kövesedve, mert most meredne kövé ijedtében, mikor meglátja a nagyító üveget. Mert természetesen nagyító üveg alatt fődözte föl Renault ur, a francia tudós, aki a thüringiai erdőben nem keres mást, csak bacillust. Hogy meglátta és megszerette a kis micrococcuskát, meg is mérte. S hogy méregette, azt látta, hogy a kicsike tulajdonképp két kicsike. Talán az egymás komabacillusai. Az egyiknek a nagysága a milliméter ötszázad és három ezred része között ingadozik, a másik valamivel kisebb: kétezredrészes és hét tizezredrészes milliméter között van. A méreteket nem állapíthatók meg határozottan, de hiszen egy-két tizedrészes milliméter miatt nem fogunk Renault urral összeveszni. Akármilyen kicsinyek is az ósbacillusok, nagy csalódást keltek azokban, akik a bakteriumra azt fogják rá, hogy a modernség találmánya. A régi jó idők se voltak meg bacillusok nélkül, bárhol erősítetik ezt néneink. Nem az erkölestelen utjok szülte őket; már abban a másik erkölestelen korban is voltak, mikor az emberek azért nem voltak erkölcsösök, mert egyáltalában nem voltak. A pala régiebb az erkölestelen; ha a pala nem szídható, amiért bacillus van benne, bennünket se szídjának, amiért minden rossznak oka a bakterium.

— **Az angol nyelv terjedése.** Az összes nyelvek közt ez idő szerint az angol nyelv az, mely legnagyobb igényt tarthat arra, hogy a világ nyelve legyen, vagy legalább is az a nyelv, melyet a kereskedelmi forgalomban mindenütt használnak és megértnek. 1801-ben 160 millió ember beszélt angol, francia, német, orosz, spanyol, portugál, és olasz nyelven. Ma az a lakosság, mely e nyelveken beszél, 400 millióra szaporodott fel és ebből 135 millió az angol nyelvvel él. A század eleje óta tehát az angol nyelv elterjedtségének aránya 13°/_o-ról 30°/_o-ra emelkedett. Az angolul beszélők száma ebben a haladványban a század végéig 150 millióra emelkedhetik és ma sincs már kikötővárosa a világnak, hol csupán angolul beszélve eligazodni, magát megértetni és üzleteket kötni ne lehetne.

— **Budapesti Napló, az ujságírók lapja.** Élelken emlékszik meg a magyar közönség annak a tizennyolcz magyar ujságíróknak az esetére, akik, hogy függetlenítsék magukat minden politikai befolyás és minden vállalkozó toke nyúga alól, megalapították a maguk erejéből, minden vállalat mellőzésével a szerkesztőség saját tulajdona gyanánt a Budapesti Naplót. A lelkes kis-csapat most, alig tizenegy hónap leforgása után, a szabadelvű magyar közönségnek legkedveltebb ujságszolgáltatója lett. Magával hozván fényes és jöhírű írói neveket, bámulatos szorgalommal és kitartással gyűjtven mindennap össze mind azt, ami a szerkesztőség, e lap szabadelvű és feltétlenül,

minden irányban független politikájának, nemzeti érzületének és magas izlésének minden huszonegy órában ismétlődő bizonyosságát adja: — a Budapesti Napló ma már nemcsak keletkezésének történetében új és eredeti, de a közönség szimpátiáinak gyors felköltésében is eddig nem látott példát mutat. És minden szám arra vall, hogy a Budapesti Napló alapítói megérdemlik ezt a támogatást. A Budapesti Napló-nak friss és megbízható értesülései, komoly, tartalmas politikai cikkei, amelyek nyomatékosan teszik a fiatal, de politikai súlyra már is döntő jelentőségű ujság véleményét, tárczarovatának magas irodalmi színvonala, gazdag informatív anyaga, kitűnő értesülései, kimerítő, ötletes, változatos, eleven rovatai s mindenrendű közleményeinek változatossága és folyton gyarapodó bősége: napról-napra ekeszólóan tanuskodnak arról, hogy a Budapesti Napló fényesen megfelelt a legvérmesebb várakozásnak is, amely megjelenését megelőzte. A Budapesti Napló szerkesztősége és olvasóközönsége közt páratlanul meleg és szíves viszony fejlődött ki. Naponként jelentkezik ez a Szerkesztői üzenetek rovatában. A magyar közönség: nekünk családunk.

A Budapesti Napló szerkesztősége, amely csakis addigi munkásságára, hírlapírói sikereire hivatkozva és a közönség szimpátiáira appellálva fogott hozzá bátor vállalkozásához, nem csalódott a közönségben, amely nagy szeretettel karolta fel ügyét az első percztől fogva. És hogy a közönség se csalódjék benne, arra vállatve, szakadatlan buzgósággal és lelkesedéssel törekszik. A szerkesztőség, amelynek belső tagjai: Vészi József főszerkesztő, Braun Sándor felelős szerkesztő, Ábrányi Emil, Clair Vilmos, Cerri Gyula, Erős Gyula, Fai Béla, Gergely István, Holló Márton, Horvath Elemér, Janovics Pál, dr. Kovács Jenő, Lyka Károly, Márkus József, dr. Merkl Adolf, dr. Márton Miksa, Molnár Ferencz, Papp Daniel, Pekar Gyula, dr. Soltész Adolf, Sváb Tivadar, Thury Zoltán, napról-napra egész erejét, egész lelkesedését, összes hírlapírói kvalitásait viszi a harcba. Hűséges szövetségese ebben a külső munkatársak díszes serege, amelyből csak Ágai Adolf, Balogh Pál, Beksics Gusztáv, Besseney Ferencz, Bekefi Antal, Eötvös Károly, Feszli Geza, Géczy István, dr. Hagara Viktor, dr. Halász Ignác, Kupa Árpád-Lengyel Laura, Malonyay Dezső, Munkácsy Kálmán, Szabóné-Nogall Janka, Szana Tamás, Szántó Kálmán, Tömörkény István és Tutsek Anna neveit említjük most.

Ez a rugója a Budapesti Napló eddigi példátlan nagy sikerének és biztosítéka a jövőndő szilárd existenciájának. És még egy. Annak az ujságnak, amely senkié másé, csak a szerkesztősége és a közönsége, amely semmiféle idegen toke szolgálatában nem áll és csak a maga munkálkodó embereinek, meg a magyar közönségnek, a magyar hazának, a magyar nemzeti ügynek és a magyar szabadelvűségnek az érdekeit szolgálja: ebben a függetlenségben semmihez sem hasonlítható hatalmas erőforrása van. Olvasóink figyelmét újból felhívjuk a Budapesti Napló-ra és ismételve a legmelegebben ajánljuk ez ujságot. Olvasásra az újdonságok iránt érdeklődőknek és valóságos lelki épülésükre azoknak, akiknek a magyar hírlapirodalom magas színvonalában és magyar írók és ujságírók hangszorgalmában kedvük telik.

Meteorológiai jelentés. jun. 20-tól jun. 23-ig.

Nap	Óra	Légnyomás 700+	Hő	Szél iránya és erő- sége	Bor- lat	Csapadék	Hő napi max. min.	
20	7	53.7	+18.0	S ₁	8 ● 5-2			
	2	54.2	+16.2	SW ₂	8 ● ny.	+20.0	+10.8	
	9	55.9	+12.0	S ₂	9			
21	7	56.0	+13.0	—	10	—		
	2	58.3	+14.8	NE ₂	10 ● 3-3	+16.3	+11.0	
	9	62.1	+11.4	N ₂	10 ● 1-0			
22	7	63.0	+13.6	—	7	—		
	2	63.2	+17.5	N ₂	9	—	+17.5	+13.3
	9	63.8	+15.0	N ₁	10	—		
23	7	64.0	+15.7	N ₁	9	—		
	9							

Kilátás: Még felhős és esőképződésre hajló idő hőemelkedéssel.

* A légnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C° fokokban. Szél iránya: N = észak, S = dél, E = kelet, W = nyugat. Szél erőssége = 1—10-ig. Borulat foka = 1—10-ig. Csapadék mennyisége milliméterekben értendő. ● = eső, * = hó, ▲ = jég, △ = dara.

Közgazdaság.

Tulvizenyős réteg javítása.

Bár a réti növényzet a víz iránt igen háladatos, mégis ennek nagy mennyiségbeni jelenléte a növény-tenyésztésre káros lehet. Nem egy pelda igazolja, hogy ott, hol a talaj tulnedves, a jó fűvek elpusztulnak s helyöket értéktelen vízi növények foglalják el. Az ily rétet feltétlenül javításra szorul.

A javítás első munkája: a lecsapolás. Ennek helyes keresztülvitelétől függ a javítás egész sikere, s ez okból — történjék a lecsapolás akár nyílt árkolás, akár alagesővezes által — ne sajnáljuk azon költséget, mely a munkálatnak szakemberek által való végrehajtásából származhat, hanem végeztessük ezekkel a lecsapolást. Bö kárpótlást nyerünk majd azon haszonban, mely a lecsapolást követő negyedik-ötödik esztendőben a minden tekintetben jó szénatermésben fog mutatkozni.

A javítás második munkája már a gazdat szolgálja a tevényesség színterére. Megtörténven a lecsapolás, arra kell törekedni, hogy a már ennek következtében satnyulásnak induló savanyu fűvektől teljesen megszabaduljunk, s a jó minőségű pázsitféléknek és leveles növényeknek díszletét mozdítsuk elő. Ezt elerendő, a réterületet réti boronával járattuk meg a talajban végbemenő fizikai és kémiai folyamatok kedvező alakulása czéljából, illetve azon okból, hogy a talaj savanyu természetét csökkentjük; majd pedig trágya anyagokat használunk.

A trágya anyagok közül réteken a műtrágyák bírnak kiváló jelentőséggel és pedig a foszfor és káli trágyák. A foszfort adhatjuk szuperfoszfát alakjában, a káli pedig mint kainit kerül a rétre. A trágyázás keresztülvitele többféle lehet. Némely helyen elszózzák őszszel a Thomas salakot és pedig kat. holdanként 350—400 kilogrammot, a következő őszszel pedig a kainitot, holdanként mintegy 320 kilogrammot. Másutt elhíntenek őszszel kat. holdanként 200—240

kg. szuperfoszfátot s a reá következő tavasszal 250—300 kg. kainitot, vagy végül használnak oly műtrágyát, melyben a káli és foszfor együtt befoglaltatik már, s mely kálifoszfat név alatt ismeretes. A kálifoszfat télen és kora tavasszal egyaránt alkalmazkazzák, de jobb, ha annak elhíntési ideje a tél elejére esik, mert így hatása már a javítás éveben mutatkozik.

Hogy az említett trágyázási módok közül melyik legjobban, azt határozottan eldönteni nem lehet, a gazdaközönség véleménye e tekintetben igen elágazó. Legtöbben ajánlják a szuperfoszfát őszi elszórását s a kainit tavaszi használatát. Annyi azonban tény, hogy e tápanyagnak bármily alakban alkalmazása után a savanyu fűvek eltűnnek, s rövid idő alatt a herefélék lépnek fel.

Ha még biztosabb sikert óhajtunk, úgy a trágyának elszórása, illetve erős lefogasolása után tanácsos lesz jó minőségű pázsitfélékből készült keveréket is elvetni, mely vetéshez szükségtelen a réterületek felszántása, hanem teljesen elegendő annak fogas boronával való megmunkálása s annak befejeztével a fűkeverék elszórása és lehengerezése.

Az elvetendő fűmagkeverék minőségére nézve a helyi viszonyok lesznek mérvadók, s általában csak annyit lehet mondani, hogy a pázsitok közül a jó minőségű szálfűveknek adandó elsőbbség, amelyhez körülbelül egy harmad mennyiségben pillangós virágú növények magvait keverjük, tehát a vörös vagy réti lóheret, a kocsis heret s egy-két hüvelyeset.

A trágyázásnak következő évekeni ismétlésevel egy-két év alatt réterületünk egészen újja alakul, s a rétek ápolására vonatkozó szabályok követése mellett a legjobb minőségű fűvek változatos kepeben fogja gyönyörködtetni a szemlélőt.

G-y.

Piaczi árak.

Nagy-nyed, 1897. június 17.

Buza legjobb	1	véka	1-20
" közepeszerü	"	"	1-05
Kétszeres legjobb	"	véka	1-
" közepeszerü	"	"	-95
Rozs legjobb	1	"	-90
" közepeszerü	"	"	-85
Zab legjobb	"	"	-70
" közepeszerü	"	"	-65
Kukorica (tengeri)	"	"	-80
Burgonya idei termés	"	"	-80
Széna legjobb	egy szekér	"	4 10
Szalma legjobb	"	"	2.50
Bikkfa 1 köbm. keresztirakás nélkül, 1 m. hosszú	"	"	3.50
Cserfa 1 "	"	"	2.50
Tölgyfa 1 "	"	"	3.50
Faszén kemény	egy hektoliter	"	1.80
Marhahús	1 kilogramm	"	-40
Sertésbús	"	"	-48
Szalonna	"	"	-72
Disznózsír	"	"	-80
Vöröshagyma	"	"	-
Fokhagyma	"	"	-

Csarnok.

A győzelem.

— Irta: Sallak Róza. —

(Folytatás.)

Az öreg Bencez gróf éhsége csillapítása közben csak néha-néha emelte fel firkésző szemét, egyik sonkaszületet a másik után küldte le, egyik vajdarabot a másik után ke-negette a finom rózsaszín nyelvre, hideg sültre, s közbe-közbe nagyokat ivott a pá-roigó theából; vajjon kivételesen van ilyen étvágya? Nem! rendesen ennyit eszik, minden

étkezéskor a legtöbbet ő, s bizony nem lát-szik aszott alakján.

Béla jól látta, hogy a Lelia theája már egészen kihült, s a nő még hozzá sem nyult s e miatt ő is keveset evett, nem izlett semmi, nézte a szép ifju nőt, ki hófehér karjait öleiben nyugtató, selymes pillái beárnyékolta egész arcát; egy szép szobor hatását tette a szemlélőre, olyan mozdulatlan, élettelenül ült.

A reggelinek vége volt, a cselédség nesztelenül lehordott mindent.

Lelia szép, hamvas hajáról oda költözött a napsugár a vén ember csupasz feje tetejére, a kielégített gyomor kéjzete s a feje bubját sütő napfény lezárti kényszeríték ravasz szemét, már csak azok szegletéből figyelte a mellette ülő ifju nőt.

Alig hallható sóhaj hagyta el annak ajkait, lassan fölemelkedett, még mindig le-sütött szemekkel, úgy, mint otthon leányko-rában, nem akart távozni addig, míg nem köszönti a vele együtt étkezőket; de hogyan tegye ezt most itt? hisz ezek őt nem szeretik, tett egypár lépést az öreg felé, bő-kolt mélyen, hidegen, csak úgy nem mint leány szokott édes apjának.

Béla szintén fölemelkedett, fület nem került el a sohaj, bármily halk is volt az. Latta a küzdelmet a nő arcán, meg akarta kímélni a zavartól; amint ez feléje fordult a nélkül, hogy reá nézett volna, meghajtotta magát; nem úgy, mint férj neje előtt: hi-deg udvariassággal, mint egy idegen férfi főrangú hölgy előtt szokta.

A komornyik jött, hozta a napi paraucot. Béla megkerdezte Leliát, ha nem akarná-e átnézni, hátha lenne valami tudósítás ott-houról, s a nő nem utasította vissza, oda ment a kis asztalkához, mohón emelte fel a lapokat, egy pár ferjenek címzett levelen kívül nem talált egyebet; egy, csak alig öss-zehajtogatott papírlap fönyilt; a kis Plump Ada gyászjelentése volt. A vastag gyászszegelyű papír remegett Lelia kezében. Béla arca is halovány lett egy percze, aztán neje tekintetét igyekezett keresni; esodálatos, a nő nem fordította el fejét, nézte a ferfit átható sötét szemével hosszan, fáj-dalmasan.

Mit gondolt a férfi e hosszantartó teki-tet alatt, nem tudni; annyi igaz, hogy nem sűrű le szemét, visszanézett nyíltan, me-legen; csak egy kissé lett volna nyugodtabb Lelia kedélyállapota, észre kellett volna vennie, hogy ha érdeklődött is valaha a férje a kedves, vonzó leányka iránt, annak ma már nyoma is hiányzik szívéből. Ezalatt Béla lelki szemét előtt elvonult a halott leányka arca, érteni kezdé az eszményt lelkületű kedves lényt, megismerte akkor, haldokló perczeiben és megbocsátott neki, hogy szerelmét nem tudta viszonzni soha.

Tudta, érezte, hogy csak a felzaklatott képzelet hitette el a beteg leánynyal, hogy boldog is tudna lenni vele, kilátszott an-nak a leánynak minden mozdulatából, hogy nem földi szerelemre termett.

Most már bizonynyal ő is tudja ezt, s lelke az örökkévalóság édenében nem lép fel vádlóként maga ellen.

Béke lesz a kicsinyke sírban, s béke szállt a férfi lelkébe is, és mégis észrevétlenül hagyja el ajkait egy sóhaj, egy remegő áruló sohaj. Isten bocsássa meg neki, nem a ha-lottért volt ez, oh nem! azt nem kell szánni, az boldog, s újra bánat szállt a férfi lelkébe, amint az előtte álló nő alakján végig sik-lott komoly tekintete.

Lelia kezéből kiesett a gyásznap, szíve hevesen dobogni kezdett, arcát egy pillanatra pirosság önté el. Oh, hát ez a leány halála után is fájdalmas sóhajra készíti férjét, és azért nem érzett neheztelést a leány iránt, sőt éppen úgy szereti ma is, mint amikor Béla idegen volt előtte, nem lepte meg a halálhír, azt tudta ő is, hogy a betegnek csak percek vannak, de mintha az az örületes fájdalom ragadta volna meg lelkét, mint az előtte való este, amikor férjét távozni tudta oda, a haldokló ágyához.

Mit tudta ő, hogy miért ment? csak azt tudta, hogy tőle volt távol; mit tudta ő, hogy tisztes, huszszor kért bebocsátást, hogy visszaszerezte helyzetét nagyon is érezve a férfi magyarázatot akart adni, a büszke kényeztetett leány mindent felremagyarázott, vajjon meg fogják-e valaha érteni egymást? . . . Hisz egymáshoz vannak lánczolva, milyen lesz életük egymást kerülve, egy szó, egy hang nélkül ülni egész napon; a három nap alatt egy pár szónál alig mondtak egymásnak egyebet, azok is a legközönségesebb kötelező szavak voltak, de mi lesz majd, ha nem lesznek egyedül, ha az etikette szabályai szerint fel kell keressék ismerőseiket, ha fogadnak majd ok is, há tele lesz a haz vendegekké, hogyan fogják akkor eltitkolni az ellenszenvet egymás iránt? Hisz a világnak nem lenne szabad abból tudni semmit.

Könyvek gyűltek az ifjú nő szemébe, de hirtelen törle le, mégsem oly hirtelen, hogy Béla észre nem vette volna.

Gyöngéden megfogta a Lelia hosszukás, keskeny kezét; milyen édes kis kéz ez, olyan puha, olyan meleg, talán egy küssé melegebb is a kelleténél, lassan viszi ajkaihoz, csak mikor már megcsókolta, vette észre a nő, s hirtelen ki is kapta a ferje kezéből; ennek az arca, nagyon, nagyon komoly lett.

— Ez sem szabad, nem teszem többé, csak egy pár percre legyen kegyes reám figyelni, Lelia! nem akarok semmi különös mondani, — nyugtata meg nejt, amint ez hirtelen megfordult, hogy meneküljön valamire. Mondja, akar-e? . . . eljön-e velem a gyászszertartásra? . . . reá tudja venni magát? . . . így akartam kérdezni, különös lenne ha magam mennék, tudják, hogy hazahoztam, várták.

A férfi sóhajtott megint. Ugyan mi juthatott eszébe? Várakozásteljesen nézett a nőre, de ez nem szólt; úgy látszik, elhatározta nem beszélni, s a férfi megkérde meg egyszer. Lelia lassan igent intett fejével, anélkül, hogy ajkait felnyitná, aztán lesütött szemekkel kifele indult.

— Hová megy? — kiáltá utána a férje.

A nő, anélkül, hogy megfordult volna, megállt.

— Nem tudom . . . talán . . . talán kismegyek egy küssé. — Tehát meg is fog beszélni, legalább úgy néha-néha.

— Ha a parkot kívánna megnézni, majd kiserem fogom.

— Köszönöm! magam ohajtok lenni. Hangja valami szokatlan, belső indulattól annyira remegett, hogy alig lehetett megérteni; azal oly sietve ment ki, s húzta be maga után az ajtót, mintha attól félt volna, hogy követni fogják. A tagas csarnok közepéig sem ért meg, amikor a szobából, honnan oly sietve távozott, előtörő durva nevetés üti meg fülét; halvány arca megint kipirult egy pillanatra, szeméből ellenállhatatlanul omlott a könny.

Ez sok. Odabent az a két férfi, a férj s ennek atyja kigunyolják, hangosan nevetnek utána, egy szobaleányt többre becsülnek, s a szegény ifjú nő betakarta fülét, hogy ne hallja, s futásnak eredt, le egészen az előparkig, itt megállott, könnyeit letörölte, s hirtelen neki ment az első utnak, amely előtte volt.

S azalatt az a durva, fagyos nevetés még mindig hallható volt, az ifjú Dobay már majdnem az ajtóig ért, hogy azt kinyissa és neje után menjen. Mennyi bánattal, megáláztatástól kímélte volna ez talán megminkettőjüket, de, amint az a kárörömmel teli nevetés megcsapta halló érzeit, hirtelen haraggal fordult meg.

— Atyám!

A nevetés elállt.

— Parancsol! fiam uram?

— Meg tudná magyarázni nóm iránti magaviseletét? . . . Hangja indulatosságát igyekezett mérsékelni.

— Éppen a számból vedd a szót ki, fiam uram, felelj meg erre előbb magad a te nevedben.

(Folytatása következik.)

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágy részvénytársaság.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágy részvénytársaság könyvnyomdájában.

Selyem-damasztok 65 krtól 14 frt 65 krig méterenkint — valamint fekete, fehér, színes **Henneberg-selyem** 45 krtól 14 frt 65 krig méterenkint, sima, esikős, kozkázott, mintázott, damaszt stb. (mintegy 140 különböző minőség, 2000 szín és mintázatban, stb.) a megrendelt árukat **postabér- és vámmentesen a hához szállítva, mintákat postafordultával küldik: HENNEBERG G. (es. és kir. udvari szállító) selyemgyár a Zürichben.** (Svájzba ezimzett levelekre 10 kros, levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.) Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. (5)

845—1897. tkvi

Árverési hirdetés.

A nagyenyedi kir. járásbírósa mint telekkönyvi hatóság által az Albina hitelintézetnek Rád Mihály elleni végrehajtási ügyében végrehajtható kérelmére a végrehajtási árverés 3777 frt 40 kr tőke részlet, ennek 1895. évi november hó 21-ik napjától járó 6% kamatai, 26 frt 60 kr már megállapított, valamint jelenlegi 16 frt 65 kr és a még felmerülő költségeknek kielégítése végett végrehajtást szenvedő Racz Mihálynak a száználalusi 59 számú tjkben A + 1—3, 5, 6, 10 r sz. a ingatlanokból felerész jutalekára 1308 frt 50 kr s a száználalusi 157 sz tjkben A + 1—3, 5—8 s 10—16 r. sz. a. foglalt ingatlanaira 1601 frt megállapított kiküldési árban elrendeltetik.

Az árverés a száználalusi 59. sz. tjkben foglalt fekvőkre 1897. évi július hó 19-ik napján délelőtt 9 órakor, a száználalusi 157 sz. tjkben foglalt fekvőkre nézve pedig a 6500 896. sz. a. hirdetésben kitézött időben Szasz-Ujfalu községben fog megtartani.

Árverezni szándékozók, végrehajtható kivételével, tartoznak az ingatlanok becsárának 10% -át készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban letenni.

Vevő köteles a vételért az árverés jogerőre valta után 3 egyenlő részletben, 15, 30, 45 nap alatt, minden vételári részlet után az árverés napjától 6% kamatokkal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál mint bírói leteti pénztárnál letetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni. Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. járásbírósa mint telekkönyvi hatóságnál é Sz-Ujfalu község előjáróságánál tekinthetők meg.

A kir. járásbírósa mint telekkönyvi hatóság. Nagy-Enyed, 1897. február hó 3-án.

Csernátóni Vajda Péter

Járásbíró.

1148 1—1

ATTILA PERMETEZŐ-GÉP.

Az „Attila“ permetező mindazon bajokat, melyek a szőlőgazdát eléggé bosszantják, elhárítja és pedig az által, hogy a szelka-

zánt egy csavarintás által a puttonyból ki-vehetjük, mi által az egész szerkezet **már kezünkben van.** Ugy a puttony, mint a szerkezet tisztán tartható és a legegyszerűbb munkás szetbontja és összerakja. Soha sem pusztulhat, soha gépész kezébe adni nem kell; **mindenki maga bánhat vele.** A szórója is páratlan jól szór, **valóságos ködöt eslnát!** 1144 1—4

Ára 18 frt.

SZIGETI SÁNDOR
Keekemét.

Ugyanitt **kitűnő biciklik 130 frtért.**

Sz. 2358—897.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

Alsófehérvármegye marosujvári járásában a marosujvári községi **jegyzői állásra** pályázatot nyitok és felhívom mindazokat, kik az 550 frt évi fizetés, természetben szolgáltatandó lakás, 80 frt irodaatalány, valamint a magánmunkálatokért szabályrendeletileg megállapított díjazással egybekötött állásra pályázni kívannak, az 1883 évi I. t.-cz. 6 §-ában előirt képzettséget, erkölcsi magaviseletet és jelenlegi alkalmazását igazoló bizonyítványt nyújt felszerelt, sajátkezűleg irt folyamodványukat bezárólag **folyó év július hó 1-ig,** annál is inkább adják be, mert az elkéssetten beadott pályázatot figyelembe venni nem fogom.

A választás Maros-Ujvár nagyközség jegyzői irodájában **1897. július hó 3-án** d. u. 3 órakor fog megtartani.

A járási főszolgabírótól

Maros-Ujvárt, 1897. évi június hó 12.

Bójthe Kálmán,

főszolgabíró

1143 3—3

Árverési hirdetés.

A nagyenyedi ev. ref. Bethlen-főiskola nyilvános árverés útján eladja a muzsina-felnyed-nagyenyedi malomárok által táplált **négy 3—3 kövű lisztelő malmot és egy pusztá malomhelyet, u. m.**

1. A muzsina határon levő „Sztítás malmot.“

2. A felnyedi határon levő u. n. „Wart alatti malmot.“

3. Felnyed községben levő u. n. „Papírmalmot.“

4. Nagy-Enyed város határan levő u. n. „Cseremalmot.“

5. Felnyed határan levő u. n. „Theka“ malomhelyet, az egyes malmokhoz tartozó malomárokkal, gáttal, vízvezetővel; szóval az összes jogokkal és kötelezettségekkel együtt.

Az árverés f. évi július hó 27-én d. e. 11 órakor tartatik meg Nagy-Enyeden a főiskola jószágigazgatósági irodájában, hol a részletes feltételek korábban is a hivatalos órák alatt megtudhatók. **Az árverés napjáig írásbeli ajánlatok is elfogadtnak.** Nagy-Enyeden, 1897. június 22.

A Bethlen-főiskola
jogügyi és jószágigazgatósága.

1149 1—3